

Дата: 27.12.2023

Група 11

Урок № 15

Тема: Загальні положення кримінального права. Злочин та які його наслідки

Мета: ознайомити учнів з поняттями кримінального права; пояснити, що таке злочин, його ознаки, стадії вчинення злочину; визначити порядок притягнення до кримінальної відповідальності й види кримінальних покарань, особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх.

Опрацюйте конспект уроку

Хід уроку

1. Загальні положення кримінального права

«Кримінальне право» - це система правових норм, що визначають, які діяння є злочинами і які міри покарання належить застосовувати до осіб, що їх скоїли.

Норми кримінального права:

- встановлюють засади (принципи) кримінальної відповідальності;
- містять опис злочинів;
- закріплюють покарання за вчинення злочинів.

Злочин і покарання — це ті суспільні явища, які визначаються нормами кримінального права. Саме відносини, що виникають у зв'язку із вчиненням злочину і застосуванням за це певних покарань, і становлять предмет кримінального права. Оскільки злочини мають підвищену суспільну небезпечність для суспільних відносин, держава застосовує за їх вчинення й найбільш гострі примусові заходи — кримінальні покарання. Застосування покарання — це метод правового регулювання відносин, що виникають у зв'язку з вчиненням злочину.

Злочин — це передбачене Кримінальним кодексом України, суспільно небезпечне, протиправне, винне (умисне чи з необережності), каране діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину, **а саме:**

- фізичною особою у віці від 14 до 16 років за вчинення нею окремих злочинів (їх 19 за Кримінальним кодексом України);
- фізичною особою у віці від 16 років за вчинення нею усіх злочинів.

Кримінальний кодекс України (прийнятий 5 квітня 2001 року, чинний з 1 вересня 2001 року) — це єдиний законодавчий акт України, який регулює правовідносини, що виникають внаслідок вчинення особою небезпечного діяння. Складається із загальної (визначає загальні підстави визнання або невизнання особи винною у вчиненні злочину) та особливої (містить опис злочинів і покарань, що призначаються на них) частин.

Основною функцією кримінального права як галузі права є охоронна функція, оскільки воно охороняє властивими йому заходами ті суспільні відносини, що регулюються іншими галузями права.

Крім охоронної, кримінальне право виконує також регулятивну функцію, адже, забороняючи вчинювати суспільно небезпечні діяння, норми кримінального права в той же час вимагають певної правомірної поведінки. Кримінальний закон, який набрав чинності, уже самим фактом свого існування впливає на поведінку людей.

Запитання для самоконтролю:

1. Які відносини регулює кримінальне право?
2. Що таке злочин?
3. Чому злочин є одним з найнебезпечніших правопорушень?
4. З якого віку настає кримінальна відповідальність?
5. Чому законом встановлюються вікові межі відповідальності?

2. Злочин та які його наслідки

Злочин («кримінал») — це суспільно небезпечне, протиправне, винне (умисне чи з необережності); каране діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину, **а саме:**

- **фізичною особою у віці від 14 до 16 років** за вчинення нею окремих злочинів (їх 19 за Кримінальним кодексом України);

- **фізичною особою у віці від 16 років** за вчинення нею усіх злочинів.

Основними ознаками злочину є:

○ *суспільна небезпечність діяння*, яке спричиняє або створює загрози заподіяння істотної шкоди суспільним відносинам (соціальним цінностям), що охороняє кримінальний закон;

○ *протиправність діяння*, тобто здійснення даного діяння заборонене кримінальним законом;

○ *винність діяння*, яка пов'язана з наявністю в діях особи умислу або необережності;

○ *караність діяння*, тобто за будь-який злочин згідно з кримінальним законом передбачено конкретний вид та міру покарання.

Юридичний склад злочину передбачає наявність:

1. *суб'єкта* - це дієздатна осудна фізична особа, яка досягла деліктоздатного віку, з якого за законом настає кримінальна відповідальність;

2. *об'єктів* - це соціальні цінності, на які посягає злочин;

3. *об'єктивної сторони* - це зовнішня сторона злочину, включає: суспільно небезпечне діяння (дію або бездіяльність), суспільно небезпечні наслідки діяння, час, місце, обстановку, знаряддя, засоби, способи скоєння злочину;

4. *суб'єктивної сторони* - це внутрішнє психічне ставлення фізичної особи до свого діяння, включає: вину, мету, мотиви.

Злочин поділяють на види за такими основними критеріями:

1. *за формою вини* на умисний і необережний;

2. *за ступенем завершення злочинної діяльності*: закінчений і незакінчений;

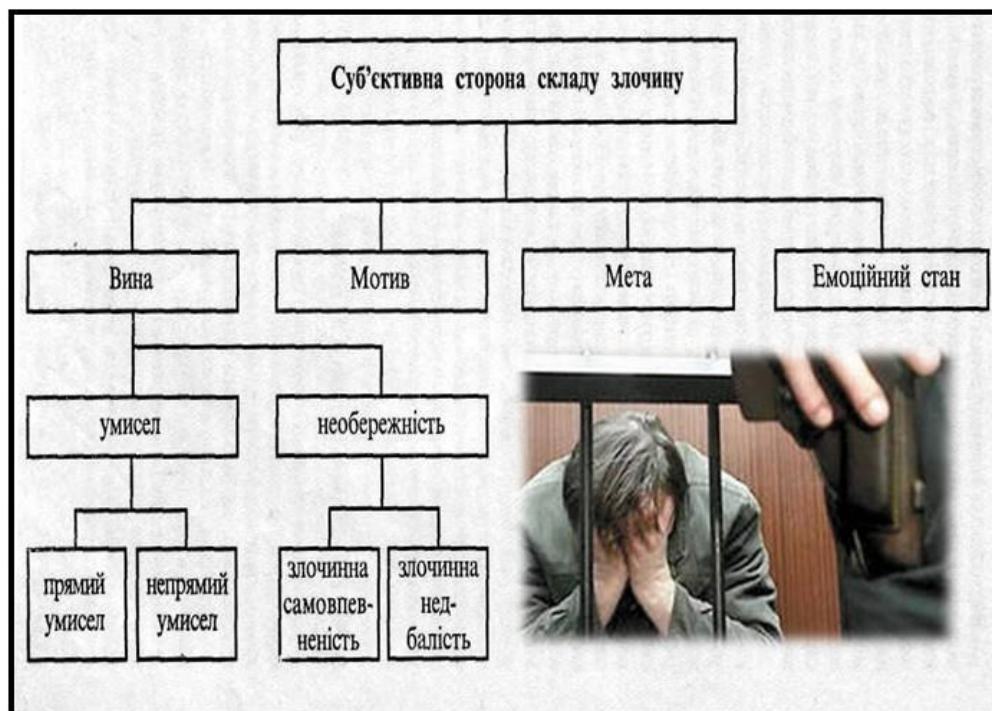
3. *за родовим об'єктом чи сферами суспільних відносин*: злочини проти життя і здоров'я людини; проти власності; проти громадського порядку та моральності тощо;

4. *за стадіями вчинення*: готування до злочину; замах на злочин; закінчений злочин;

5. *за ступенем тяжкості*, а саме:

○ а) злочин невеликої тяжкості - не більше 2 років позбавлення;

- б) злочин середньої тяжкості - не більше 5 років позбавлення волі;
- в) тяжкий злочин - не більше 10 років позбавлення волі;
- г) особливо тяжкий злочин - понад 10 років позбавлення волі або довічне позбавлення волі.

Запитання для самоконтролю:

1. Що таке злочин?
2. Чому злочин є одним з найнебезпечніших правопорушень?
3. Якими є наслідки кримінальних правопорушень для особи, оточуючих, суспільства?
4. Чи може покарання мати на меті пониження честі і гідності злочинця?
5. Яке правопорушення можна назвати злочином?
6. За які правопорушення особа підлягає найбільш суворій відповідальності – кримінальній?

Дата: 23.03.2023

Урок № 16

Тема: Поняття та підстави кримінальної відповідальності. Види покарань

Мета: ознайомити учнів з поняттями кримінального права; пояснити, що таке злочин, його ознаки, стадії вчинення злочину; визначити порядок притягнення до кримінальної відповідальності й види кримінальних покарань, особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх.

Хід уроку

Поняття та підстави кримінальної відповідальності

За вчинення злочину передбачено кримінальну відповідальність у формі кримінальних покарань.

Кримінальна відповідальність — це вид юридичної відповідальності, який полягає у застосуванні судом від імені держави щодо особи, що скоїла злочин, державного примусу у формі покарання.

Підстави кримінальної відповідальності

1. скоєння суспільно небезпечного діяння, яке містить склад злочину;
2. наявність злочину, передбаченого Кримінальним кодексом України;
3. наявність осудної дієздатної фізичної особи, визнаної винною у скоєнні злочину;
4. наявність визначеного кримінальним законом віку, після досягнення якого настає кримінальна відповідальність;
5. наявність кримінального покарання за вчинений злочин;
6. встановлення винуватості особи у вчиненні злочину обвинувальним вироком суду.

Кримінальне покарання - це захід примусу, що:

- застосовується від імені держави за вироком суду;
- застосовується до особи, визнаної винною у вчиненні злочину;
- полягає в передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого.

Кримінальній відповідальності підлягають особи, яким на момент вчинення злочину виповнилося 16 років, особи віком від 14 до 16 років підлягають за вчинення ними окремих злочинів (за Кримінальним кодексом України – 19 видів).

Кримінальне покарання неповнолітніх:

1. *позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю* (застосовують на строк від 1 до 3 років; *додаткове*);
2. *штраф* (встановлюють у межах від 30 до 500 встановлених законодавством неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (*основне або додаткове*);
3. *громадські роботи* (призначають неповнолітньому віком від 16 до 18 років на строк від 30 до 120 годин та не більше 2 годин на день і полягають у виконанні ним робіт у вільний від навчання чи основної роботи час; *основне*);
4. *виправні роботи* (призначають неповнолітньому віком від 16 до 18 років за місцем роботи на строк від 2 місяців до 1 року з відрахуванням із заробітку в розмірі в межах від 5 до 10 відсотків в доход держави; *основне*);
5. *арешт* (призначають неповнолітньому віком від 16 років на момент винесення вироку на строк від 15 до 45 діб і полягає в ізоляції в спеціально пристосованих установах; *основне*);
6. *позбавлення волі* призначають неповнолітньому (*основне*):
 - а) за злочин невеликої тяжкості - не строк не більше 2 років;
 - б) за злочин середньої тяжкості - на строк не більше 4 років;
 - в) за тяжкий злочин - на строк не більше 7 років;
 - г) за особливо тяжкий злочин - не більше 10 років;
 - д) за особливо тяжкий злочин, поєднаний з умисним позбавленням життя людини, - на строк до 15 років.

Неповнолітнього, який скоїв злочин невеликої тяжкості, чи злочин середньої тяжкості, суд може звільнити від відбування кримінального покарання, але застосовує до нього такі примусові заходи виховного характеру:

1. *застереження* (полягає в роз'ясненні судом неповнолітньому наслідків його дій, оголошенні осуду за ці дії та попередженні про більш суворі правові наслідки в разі продовження протиправної поведінки чи вчинення нового злочину);
2. *обмеження дозвілля* і встановлення особливих вимог до поведінки неповнолітнього (включає: обмеження перебування поза домівкою на певний час доби; заборона відвідувати певні місця, покладення обов'язку продовжити: навчання, пройти курс лікування тощо);
3. *передання неповнолітнього під нагляд батьків* чи осіб, що їх замінюють (усиновлювачів, опікунів чи піклувальників), трудового чи педагогічного колективу, окремих громадян (прохання);
4. покладення на неповнолітнього (з 15 років), що має майно, кошти, заробіток, обов'язку *відшкодування* заподіяних майнових збитків;
5. направлення неповнолітнього до *спеціальної навчально-виховної установи* для дітей і підлітків до його виправлення, але на строк не більше трьох років (такими спеціальними установами є загальноосвітні, школи соціальної реабілітації та професійні училища соціальної реабілітації органів освіти).

Запитання для самоконтролю:

1. Які види кримінальних покарань ви знаєте?
2. Що є підставою кримінальної відповідальності?
3. Назвіть види злочинів, за які до кримінальної відповідальності можуть бути притягнені неповнолітні.
4. Якими є особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх?
5. Чому вчинення злочину неповнолітнім є обставиною, що пом'якшує кримінальну відповідальність?

Домашнє завдання:

1. Опрацювати урок 15-16 та підготуватися до підсумкової контрольної роботи
2. Виконати тест до уроку 15-16

Виконайте тестові завдання. Кожне питання оцінюється в 1 б. Тести містять тільки **одну правильну відповідь**

Тести «Злочин і покарання»

1. Особливо небезпечні злочини проти держави скоюють:
 - A. через необережність
 - B. умисно
2. Ухилення від призову на строкову військову службу, виготовлення або збут підроблених грошей чи цінних паперів, масової безпорядки – це...

- A. особливо небезпечні злочини проти держави
- B. інші злочини

3. Відповідальність за вбивство настає з:

- A. 14 років
- B. 16 років
- C. 18 років

4. Чи може особа без громадянства стати державним зрадником?

- A. так
- B. ні

5. Напад з метою заволодіння особистим майном громадян, поєднаний з насильством, - це...

- A. пограбування
- B. розбій
- C. крадіжка

6. Вимога передання матеріальних благ під загрозою застосування насильства, пошкодження або знищення майна, - це...

- A. шахрайство
- B. вимагання

7. Незаконне носіння, зберігання, придбання, виготовлення та збут вогнепальної чи холодної зброї передбачають:

- A. кримінальну відповідальність
- B. адміністративну відповідальність
- C. кримінальну й адміністративну відповідальність

8. За загальним правилом, кримінальної відповідальності підлягають особи, яким на момент вчинення злочину виповнилося _____ років

- A. 16 років
- B. 17 років
- C. 18 років

9. Вкажіть, чи визнають злочином наведену ситуацію: "Правоохоронним органом стало відомо, що громадянин Терещенко висловлював намір вчинити крадіжку ноутбука з магазину комп'ютерної техніки, але свого наміру не здійснив."

- A. це готування до злочину, яке тягне за собою кримінальну відповідальність
- B. це замах на злочин, який чомусь не було реалізовано, отже, це злочин
- C. виявлення умислу не є злочином, бо закон карає не за ідеї, а за конкретні дії

10. Підставою кримінальної відповідальності є:

- A. вирок суду
- B. скоєння протиправного діяння
- C. скоєння злочину
- D. рішення суду

11. Кримінальна відповідальність настає з:

- A. 18 років
- B. 14 років
- C. 16 років
- D. 15 років

12. Коли настає кримінальна відповідальність?

- A. після скоєння злочину
- B. після розкриття злочину
- C. після затримання злочинця
- D. після встановлення судом повної відповідальності фактичної та юридичної сторін вчинку

Виконані завдання відправте мені на електронну пошту
nataliia_matvieieva@ukr.net